

Legers forhold til legemiddelindustrien

Fra foreningen

Både i Norge og i andre land har oppmerksomheten i økende grad vært rettet mot legers forhold til legemiddelindustrien. Fra myndighetenes side dreier spørsmålet seg om leger påvirknes til å bruke dyrere (og mer?) medikamenter enn det den enkelte pasients behov tilsier. Siden de fleste land har et system hvor tredjepart, det være seg staten eller forsikringsselskaper, må finansiere det legen forskriver, er problemstillingen spesielt relevant. I Norge var utgiftene til legemidler over offentlige budsjetter i 1999 mer enn 6 milliarder kroner. Fra pasientens side vil det først og fremst være et spørsmål om trygghet for å få den riktige behandling. Kort sagt: Det dreier seg om tilliten til legen.

Under forberedelsene til lov om helsepersonell var også dette temaet på dagsordenen. Noen ønsket en mer restriktiv lovgivning med streng regulering av forhold mellom lege og industri. De fleste hadde imidlertid en erkjennelse av at også samfunnet og pasientene kunne være skadelidende hvis reguleringen ble så streng at også hensiktsmessig samarbeid ble vanskeliggjort. Resultatet ble helsepersonelloven § 9 som sier: «Helsepersonell må verken på egne eller andres vegne motta gave, provisjon, tjeneste eller annen ytelse som er egnet til å påvirke helsepersonells tjenestlige handlinger på en utilbørlig måte.» Stikkordene i denne paragrafen er «egnet til» og «utilbørlig».

En av grunnene til at vi fikk denne runde bestemmelsen var en forståelse hos myndighetene for at Legeforeningen og legemiddelindustrien ville bidra til åpenhet og ryddighet omkring sitt samarbeid. Partene tok derfor et felles initiativ for å reforhandle samarbeidsavtalen, en avtale som nok for mange var ukjent og blant annet derfor ikke hadde hatt den tilsiktede effekt. Mange av våre medlemmer reagerte på elementer i den nye avtalen som de syntes var unødvendig restriktive og byråkratiske. Selv om det kan være lett å gi sin tilslutning til slike synspunkter, må det erkjennes at erfaringene fra tidligere tilsa et behov for nokså «firkantete» regler.

Det siste halvåret har legemiddelindustrien og legene igjen kommet i medienes søkelys. Det har vært trukket frem en del forhold som har vært uheldige og til dels i strid med regelverket. I en del situasjoner har Legeforeningen funnet det hensiktsmessig å påpeke overfor medlemmene det ansvar den enkelte har for å overholde samarbeidsavtalens regler, og oppfordre til refleksjon rundt avtalens intensjoner når man vurderer om spe-

sifikke tiltak er innenfor regelverket. Noen medlemmer har gitt uttrykk for at slike påminnelser er å betrakte som barnepike mentalitet som de vil ha seg frabedt. Noen har også gitt uttrykk for at de nærmest ser det som fornærmende at det overhodet kan reises tvil om deres faglige integritet, og har uttalt at de ikke lar seg påvirke av legemiddelindustriens tilbud.

Her er vi ved sakens kjerne. Leder i Norsk selskap for allmennmedisin, Anna Stavdahl, sa det tydelig nok i et avisinnlegg: «Det er klart det virker.» Jeg tror vi er tjent med å akseptere dette som en kjensgjerning samtidig som vi påpeker at påvirkning faktisk også kan føre til en riktigere bruk av medikamenter. I denne type saker er det heller ikke et spørsmål om at noen påstår eller påviser at leger lar ikke-faglige hensyn påvirke deres valg av behandling. Det er nok at det kan settes spørsmålstegn ved legens faglige integritet. Det kan være nyttig for oss å se på det som hendte i nabolandet da fjernsynsjefen fikk avskjed på dagen, da det ble kjent at hun hadde noen få aksjer i et selskap som drev konkurrerende virksomhet. Ingen antydte at dette hadde påvirket hennes beslutninger for eget selskap. Det var likevel ingen av kommentatorene som kom til en annen konklusjon enn at hun måtte gå.

I mange andre land er det meget strenge restriksjoner på samarbeidet mellom leger og industri. Når vi i Norge fortsatt får nokså stort spillerom, skyldes det ikke minst at det er tillit til at partene selv holder orden. Denne tilliten kan bare opprettholdes hvis begge parter er seg sitt ansvar bevisst. Legemiddelindustrien har overfor sine medlemmer mulighet for å ilegge bøter ved brudd på samarbeidsreglene, en mulighet som benyttes.

Legeforeningen på sin side må forholde seg til foreningens lover og de etiske regler for leger, vedtatt av landsstyret. Ingen av disse er slik utformet at de kan anvendes overfor enkeltmedlemmer som bryter samarbeidsreglene. Sentralstyret har derfor bedt Rådet for legeetikk vurdere om etiske regler for leger bør gjøres tydeligere på dette området.

Hans Petter Aarseth
president